

Vanesa Matajc

ata, citation and similar papers at core.ac.uk

brought to you

provided by Journals of Faculty of Arts, Univer

(Multimedialnost in intermedialnost)

Sociološko gledano, obdobje »kritične moderne« kot predhodnice »tekoče moderne« (Baumann) sovпада z obdobjem izjemnega razmaha in družbenega vpliva *množičnih medijev*, ki pa igrajo ambivalentno vlogo v kroženju javnih diskurzov: podpirajo tako težnjo k totalitarnosti ali vsaj avtoritarnosti kot tudi težnjo k njuni problematizaciji in nevtralizaciji, namreč z argumentiranim ozaveščanjem individua: posameznikove svobode izbire in avtonomije. Sodobno stanje problematizira tudi posameznikovo svobodo izbire, načeloma pa stopnjuje to ambivalenco. Pri tem ga vplivno podpirajo *multimediji* z navideznim posredovanjem čim bolj »celostne« percepcije oz. izkušnje: če medij opredelimo s fiziološkega vidika, multimediji učinkujejo zlasti s součinkovanjem vizualnega in avditivnega posredovanja, pri čemer je močno udeležen jezikovni kod.

S tem: (1) multimedijska reprezentacija učinkuje kot »resničnost«: zabrisuje recipientovo zavedanje, da »besedilo« (v najširšem smislu), ki ga sprejema, ni »avtentična« resničnost, marveč je reprezentacija. Multimedijsko spodbujanje tega vtisa ima za posledico, da stopnjuje recipientovo *verjetje* v objektivno resničnost (posredovane) informacije. S tem lahko multimediji močno podpirajo distribucijo in obtok stališč, vrednot, »mitov« in »stereotipov« v vsakdanji kulturi in pridobivajo odločilno vlogo v »politikah« multikulturalnosti in medkulturalnosti. (Refleksija te vloge multimedijev nadaljuje in tematsko razširja tradicijo »kritične moderne«, pri čemer je najbrž še posebej izpostavljena vloga multimedijev pri vprašanju pravic človeka in državljana, državljanskih vrednot, različnih kulturnih skupin in njihovih medsebojnih razmerij itn., tako da problematika multimedijev nespregledljivo vključuje vidike sociologije, moralne filozofije, politične filozofije, kulturnih študijev, antropologije, etnologije itn. oziroma celotno polje družboslovja in humanistike.

(2) Multimedijska reprezentacija pa lahko po drugi strani zabrisuje recipientovo zavedanje, da se »besedilo« (v najširšem smislu), ki ga sprejema, nanaša na izkustveno resničnost: zabrisuje torej svojo zunajbesedilno referenco in posredovani resničnosti daje značaj fikcije, s tem pa v poststrukturalističnem duhu izvršuje prehod »od reprezentacije h konstrukciji« resničnosti in vzdržuje ontološko negotovost. Del sodobnega zgodovinopisja z »estetskim obratom« (F. Ankersmit) tako stopnjuje metazgodovinsko refleksijo, multimedijske hipertekstne predstavitve preteklosti pa pri tem še posebej učinkovito odpirajo vprašanje konstruiranja oziroma prevprašujejo

veljavnost »velikih zgodb«, vključno z zgodovinami posameznih umetnostnih zvrsti. Sodobne vede o posameznih umetnostnih zvrsteh izpostavljajo tudi vlogo medija, še posebej pa intermedialnosti v umetnostih, tako v njihovi zgodovini (npr. performativnost ustne literature, razmerje med besedno in glasbeno ali likovno umetnostjo, gledališče) kot v sodobni umetnosti, ki se s premišljeno intermedialnostjo po eni strani navezuje na umetnostne avantgarde (vključno z njihovim razmerjem do totalitarnih režimov oziroma ideološke propagande) in po drugi z nenehnimi (intermedialnimi) hibridizacijami izpostavlja transgresivni značaj umetnostnih žanrov.

V tem pogledu tudi sodobna umetnost, opredeljena kot postmoderna, manifestira situacijo »tekoče moderne«, tj. (po Baumannu) gibanje brez končnega smotra po mrežnih strukturah, ki predpostavlja hitre menjave ali začasnost (nestabilnost, nezanesljivost) trenutnih identitet. Dinamiko teh menjav, nestabilnost privzetih ali konstruiranih identitet pospešuje fenomen intermedialnosti in multimedijev, ki s svojimi reprezentacijami ter prevpraševanjem razmerja med fikcijo in resničnostjo pravzaprav utemeljujejo nezanesljivost in trenutnost identitet oziroma »tekočo modernost«. Vprašanje medija je torej pomenljivo za vse sodobne discipline humanistike in družboslovja.

Vanesa Matajc, urednica tematskega dela